

P J ANDERS LINDER:

Familjen – en borgerlig biedermeierdröm?

Allt oftare sätts samhället, summan av medborgarnas frivilliga överenskommelser, i motsats till staten. Det har varit en uttalad målsättning hos folkhemstankens ideologer att radera den traditionella familjen och ersätta denna med parrelationen stark stat/svag individ.

Inte minst har det socialdemokratiska kvinnoförbundets "Familjen i framtiden" poängterat att det inte skall finnas något ömsesidigt ansvar medborgarna emellan.

P J Anders Linder är redaktör vid Marknadsekonomisk tidskrift.

Den sociala ingenjörskonsten förlorar sympatisörer i Sverige, och det med rätta. Drömmen om de rationella, centralt uttänkta programmen som skulle ordna allt till det bästa har visat sig falsk. Medborgarna framhärdar tjurskalligt i att betrakta sig som individer, vägrar att anamma den överhetens filosofi som beordrar enhetlighet och uniformitet och kastar därmed grus i planmaskineriet. Missnöjet med att vara hänvisade till *en* sorts barnomsorg, *ett* pensionssystem och *en* form av åldringsvård sprider sig alltmör, men det höga skattetrycket gör det näst intill omöjligt att ta initiativ till alternativ.

Detta har lett till att allt fler medborgare har kommit att ompröva sin entusiasm till de omfattande, offentliga välfärdsprogrammen. Allt oftare sätts *samhället*, summan av medborgarnas frivilliga överenskommelser, i motsats till staten.

Inte minst intellektuella, som ju ofta är utrustade med tunnare hud än vi andra, har noterat att människornas självvalda gemenskaper tenderar att urholkas när det offentliga tar över. När familjer och församlingar berövas sitt ansvar för medlemmarnas välfärd och förvandlas till fora för allmän trivsel, löses de band upp som håller dem samman. Vi blir ensammare.

Jersilds angrepp

Att en del intellektuella är mer tjockhudade bevisades dock av författaren P C Jersild i en krönika, införd på Dagens Nyheters ledarsida den 9 december 1988. I denna går Jersild till angrepp på den europeiska tanketradition, som tagit strid för familjen och det civila samhällets övriga frivilliga institutioner *mot* en fortsatt ex-

pansion av politiken. DN:s läsare får veta att de inte behöver bry sig om vad dessa personer säger, ty enligt Jersild rör det sig ändå bara om "pretentiösa snackpåsar som på nasal franska dömer ut den verklighet de aldrig sett." Att detta primitiva utbrott är det bästa argument Jersild kan tänka ut säger en hel del. Men ännu tristare är hans uppblåsta attityd gentemot familjen, som avfärdas som "en borgerlig biedermeyerdrom" och "den eviga dockskåpsmodellen mamma-pappa-barn".

Det är till de sociala myndigheterna, inte till föräldrarna, barn skall gå när de råkat i ekonomiskt trångmål.

Familjen är idag, enligt Jersild, inget alternativ till staten, ty allt färre människor lever i dag i familjer och allt fler i hushåll med en eller två medlemmar, och det var just för dessa, "för ensamstående föräldrar, änkor och änklingar," som folkhemmet en gång började byggas.

"Eftersom utvecklingen alltmer går mot splittrade familjer blir folkhemstanken mer och mer modern — medan familjeidén minskar i aktualitet", skriver Jersild, för att sedan avsluta sin artikel med att understryka att han känner "stolthet över att ha varit med om att försöka skapa ett modernt samhälle."

En uttaland målsättning

Förutom att dessa påstående ger uttryck för en häpnadsväckande troskyldig syn på statsmakten, dess tillväxt och avsikter, rör de ihop orsak och verkan på ett märkligt sätt.

Det har varit en uttaland målsättning

hos folkhemstankens ideologer att rasera den traditionella familjen och ersätta denna med parrelationen stark stat/svag individ. Några oberoende källor till gemenskap och ansvarstagande skulle det inte få finnas i de sociala ingenjörernas individualistisk-kollektivistiska utopier.

Ett viktigt exempel på detta återfinns i det socialdemokratiska kvinnoförbundets *Familjen i framtiden*, som sedan den först utkom 1972 har trycks i åtskilliga nya upplagor. "Vi kräver", skriver kvinnoförbundet, "att underhållsplikten mellan makar successivt avvecklas i takt med att kvinnans ekonomiska oberoende stiger och samhällets trygghetssystem förbättras; att underhållsplikten gentemot föräldrar från barnens sida avskaffas; att underhållsplikten gentemot barnen från föräldrarnas sida avvecklas i takt med att samhället övertar kostnaderna för barnens uppfostran och vård." (Att författarna blandat ihop begreppen och skriver "samhället" i stället för "staten" är naturligtvis en ironisk poäng.)

Socialstatens enhetlighet

Det skall inte finnas något ömsesidigt ansvar medborgarna emellan. Det är till de sociala myndigheterna, inte till föräldrarna, barn skall gå när de råkat i ekonomiskt trångmål. Några källor till auktoritet och gemenskap skall inte existera vid sidan av den offentliga makten.

Denna rousseauanskt inspirerade politik, som naturligtvis — och lyckligtvis — aldrig drivits fullt ut, har lett till en urholkning av det civila samhället som bl a kommer till uttryck i den ökade familjesplittning Jersild nämner. Men att, som han, lyfta fram detta faktum som ett bärkraftigt

argument mot reformer som syftar till att göra det civila samhället starkt igen är minst sagt underligt.

I sin artikel gör han sig dessutom skyldig till en orimlig förenkling genom att reducera motsatsförhållandet stat-samhälle till att bara gälla stat-familj. Ty pluralismens idé om ett starkt civilt samhälle bygger på att det skall finnas många obero-

de auktoritetskällor: självständiga kyrkor, starka företag, autonoma universitet och fungerande närsamhällen är några exempel på sådana.

Alternativet till ett sådant samhälle, ett där våra familjeband och valfrändskaper formar vår tillvaro, är socialstatens påbjudna enhetlighet. Den har vi redan sett alltför mycket av.

Kjell-Olof Feldt?

Läs Marknadsekonomisk
Tidskrift i stället!

Nu
95:-/år

08-666 95 00

Prenumerera!
**MARKNADS-
EKONOMISK
TIDSKRIFT**